

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Nc/26/2014
Identifikačné číslo spisu:	3813204495
Dátum vydania rozhodnutia:	06.08.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:3813204495.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Ing. R. J., bývajúcemu v V., proti žalovanému Q. P., bývajúcemu v V., zastúpenému JUDr. Zlaticou Hammerovou, advokátkou so sídlom v Prievidzi, Šumperská 27/3, o určenie neplatnosti zmluvy, vedenej na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 12 C 49/2013 a na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 6 Co 618/2013, v konaní o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Trenčíne - predsedníčka senátu 6 Co - JUDr. Stanislava Marková n i e j e v y l ú č e n á z prejednávania a rozhodovania veci, vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 Co 618/2013 (vec vedená na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 12 C 49/2013).

Odôvodnenie

JUDr. Stanislava Marková, ako predsedníčka senátu, určená na prerokovanie a rozhodnutie veci v odvolacom konaní vedenej pod sp. zn. 6 Co 618/2013 na Krajskom súde v Trenčíne (ďalej len „sudkyňa“) v zmysle § 15 O.s.p. oznámila predsedníčke krajského súdu listom z 22. júla 2014, že žalobca, v inom konaní vystupujúci ako žalovaný zastúpený advokátom, ktorý je synom sudkyne (vec Okresného súdu Prievidza sp. zn. 5 C 175/2010) formou započítania, neúspešne uplatňoval pohľadávku za užívanie motorového vozidla, ktorá „úzko súvisí“ s touto vecou. Vzhľadom na predmet sporu sudkyňa ponecháva na zváženie, či uvádzaná skutočnosť nie je dôvodom na jej vylúčenie v tejto veci a v prípade jej vylúčenia súhlasí s tým, aby bola vec pridelená inému sudcovi.

Predsedníčka Krajského súdu v Trenčíne v zmysle § 15 ods. 1 O.s.p. predložila Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky vec na rozhodnutie o oznámení sudkyne JUDr. Stanislavy Markovej z dôvodu, že nie je dôvod pochybovať o jej nezaujatosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trenčíne (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudkyne v zmysle § 15 O.s.p. z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska

uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia sudcu o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadržania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe oznámenia (návrhu) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti,

resp. nezaujatosti zákonného sudcu je teda to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

JUDr. Stanislava Marková možnú pochybnosť o svojej nezaujatosti odôvodňuje vzťahom k predmetu sporu v tejto veci, ktorý má podľa jej názoru vyplývať z toho, že jej syn ako advokát zastupoval Ing. R. J. v inom súdnom konaní, v ktorom tento účastník na svoju obranu (formou započítania) neúspešne uplatňoval pohľadávku (ako náhradu za užívanie motorového vozidla), ktorá má „úzko súvisieť“ s touto vecou.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Vychádzajúc z obsahu písomného oznámenia sudkyne JUDr. Stanislavy Markovej z 22. júla 2014 (č. 1. 26 spisu) Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil také skutočnosti, ktoré by mohli byť dôvodom pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vo veci v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p.

Pre úplnosť sa žiada zdôrazniť, že predmetom tohto konania je žaloba podaná v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. (o určenie neplatnosti právneho úkonu), čo je potrebné odlišiť od žaloby podanej v zmysle § 80 písm. b/ O.s.p. (na splnenie peňažnej povinnosti z titulu náhrady za užívanie motorového vozidla, použitej na započítanie voči žalovanej pohľadávke o zaplatenie 30 055,- € s príslušenstvom, v konaní Okresného súdu Prievidza vedeného pod sp. zn. 5 C 175/2010). Skutočnosť, že syn sudkyne mal zastupovať ako advokát Ing. R. J. v konaní pred Okresným súdom Prievidza vedeného pod sp. zn. 5 C 175/2010, i to, že uvedené konanie súvisí s prejednávanou vecou, v ktorej vystupujú rovnakí účastníci konania, bez ďalšieho nezakladá pochybnosť o nezaujatosti sudkyne v tejto veci (vec Okresného súdu Prievidza sp. zn. 12 C 49/2013). Pokiaľ sa sudkyňa „mimoprocesným“ spôsobom nedozvedela o skutočnostiach súvisiacich s týmto konaním (takáto okolnosť však z obsahu oznámenia sudkyne nevyplýva), nie je dôvod pochybovať o jej nezaujatosti v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na ustanovenie čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý sudcovi nielen výslovne priznáva nezávislosť výkonu funkcie sudcu, ale súčasne prostredníctvom iných právnych predpisov zabezpečuje garancie bežné v demokratickej spoločnosti na ničím nerušený výkon funkcie sudcu. Sudca totiž je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príslušných v znení zmien a doplnkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétného sporu) zachovávať k veci, účastníkom konania a k ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

Pri rozhodovaní, či sudkyňou oznámené okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry EŠLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na

neustrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu neustranného. Tzv. objektívna neustrannosť sa teda posudzuje nie len podľa subjektívneho hľadiska, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať.

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaťatosti sudkyne JUDr. Stanislavy Markovej, preto rozhodol, že ju nevyklučuje z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.